

วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างศิลป์ใหม่ ๒๐๐ ปี

Rama IX Art Museum Foundation

นิทรรศการ “วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างศิลป์ใหญ่ ๒๐๐ ปี”

ระหว่างวันที่ ๒ - ๑๒ กันยายน ๒๕๕๖

ณ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ กรุงเทพมหานคร

๒๐๐ ปี วังท่าพระ

Rama IX Art Museum Foundation

๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๓

๓. หนังสือ "๒๐๐ ปี วังท่าพระ"

20

โทรสาร ๐-๒๕๔๔-๗๕๓๙

๒๒ มิถุนายน ๒๕๕๓

อ้างถึง หนังสือที่ ศร ๐๕๒๐/๓๓๐๒ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๓

ได้นำความกราบบังคมทูลทราบฝ่าละอองพระบาทแล้ว ทรงรับเชิญเสด็จฯ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๓ เวลา ๑๕.๐๐ น. ทั้งนี้ ขอได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่กองพระราชพิธี สำนักพระราชวัง (โทร. ๐-๒๒๒๑-๘๐๖๒) และเจ้าหน้าที่กรมราชองครักษ์ (โทร. ๐-๒๒๘๓-๒๓๔๕) เพื่อร่วมกันพิจารณาจัดทำกำหนดการโดยตรงต่อไปด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

၁၈၈၆ ခု

ราชเลขานุการในพระองค์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

เว็บไซต์: www.ohmpps.go.th

วังท่าพระ เป็นวังหนึ่งของกลุ่มวัง ๓ วัง บนถนนหน้าพระลาน ตั้งอยู่ตรงข้ามพระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช องค์ปฐมแห่งราชจักรีวงศ์ สร้างขึ้นเพื่อพระราชทานพระราชโอรสและพระราชนัดดา นับว่าวังถนนหน้าพระลานทั้ง ๓ วัง เป็นที่ตั้งของวังที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง และปัจจุบันเป็นที่ตั้งของกรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งหน่วยงานทั้งสองแห่งนี้ ต่างก็เปรียบเหมือนสถาบันศิลปะที่สำคัญของชาติ มีบทบาทในการส่งเสริม ทำนุบำรุงงานด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติ เช่นเดียวกันทั้งสองสถาบัน โดยสอดคล้องกับเจ้านายที่เคยประทับ ณ วังถนนหน้าพระลาน ที่ทรงกำกับกรมช่างสิบหมู่ และกรมโยธาธิการ หรือมีพระปรีชาสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานช่างหลากหลายแขนง

ตลอดระยะเวลา ๒๐๐ ปี (พ.ศ. ๒๓๕๒ - ๒๕๕๒) วังท่าพระมีเคยเลื่อนหายจากประวัติศาสตร์ของรัตนโกสินทร์ ด้วยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม ทำนุบำรุงงานช่างแขนงต่างๆ ของไทย ตลอดจนเป็นสถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะและสร้างสรรค์ชิ้นแนวหน้าของประเทศ เนื่องในวาระสำคัญดังกล่าวนี้ มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงจัดโครงการ "วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างสิบหมู่ ๒๐๐ ปี" ขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติพระบรมวงศานุวงศ์ที่เคยประทับ ณ วังท่าพระ และเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่สำคัญยิ่งแก่การศึกษาให้แก่เยาวชนและประชาชนชาวไทยทั้งหลาย ได้ตระหนักเห็นคุณค่าของสถานที่แห่งนี้ที่รวบรวมงานช่างของไทยในแขนงต่างๆ ซึ่งสามารถพัฒนาไปสู่วิทยาการขั้นสูงสืบไป

การจัดงานครั้งนี้ประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายมิติ อาทิ การจัดแสดงนิทรรศการพระราชประวัติ พระประวัติ และผลงานเจ้านายที่เคยประทับ ณ วังท่าพระ นิทรรศการและการสาธิตงานช่างสิบหมู่ การแสดงผลงานศิลปกรรมศิษย์เก่าศิลปากร หัวข้อ "วังท่าพระ" การแสดงปาฐกถาพิเศษ การเสวนาทางวิชาการ ทัศนศึกษาโบราณสถานสำคัญทางประวัติศาสตร์ การจัดพิมพ์หนังสือทางวิชาการที่มีคุณค่า ตลอดจนการจัดทำวีดิทัศน์เพื่อบันทึกเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์

ในนามมหาวิทยาลัยศิลปากร ขอขอบคุณกรมศิลปากรที่สนับสนุนและให้ความร่วมมือในการจัดงานในครั้งนี้ สมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยศิลปากรที่ได้จัดกิจกรรมร่วมในโอกาสสำคัญนี้ด้วย ตลอดจนศิลปินศิษย์เก่าศิลปากรที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะนำมาร่วมจัดแสดง สุดท้ายนี้ต้องขอขอบคุณบุคลากรทุกฝ่ายที่เป็นกำลังสำคัญที่ใช้พลังความสามารถร่วมแรงร่วมใจกันผลักดันให้การจัดงานครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

(อาจารย์ ดร. อุทัย ดุลยเกษม)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร

เป็นที่น่ายินดียิ่งที่กรมศิลปากรได้รับเกียรติร่วมเป็นเจ้าภาพโครงการ "วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างสิบหมู่ ๒๐๐ ปี" เพื่อเทิดพระเกียรติพระบรมวงศานุวงศ์ที่เคยประทับ ณ วังท่าพระ และด้วยความสำนึกในพระกรุณาธิคุณที่พระราชทานโอกาสให้พวกเราทั้งชาวมหาวิทยาลัยศิลปากรและข้าราชการกรมศิลปากรได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียน ได้ปฏิบัติหน้าที่ราชการอยู่เย็นเป็นสุขมานานเกือบ ๕๐ ปี

หากย้อนศึกษาประวัติวังเมื่อแรกสร้างในสมัยรัชกาลที่ ๑ วังท่าพระส่วนที่เป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร คือ วังถนนหน้าพระลาน วังตะวันตก ส่วนที่ตั้งกรมศิลปากรก็คือ วังถนนหน้าพระลาน วังตะวันออกและวังกลางรวมกัน เจ้านายผู้ครองวังโดยลำดับล้วนทรงเชี่ยวชาญในงานช่างศิลปะสาขาต่างๆ อย่างรอบด้าน เช่น พระวรวงศ์เธอ กรมหมื่นปราบปรปักษ์ ซึ่งครองวังหน้าพระลาน วันตะวันออกและวังกลาง ทรงได้รับความไว้วางพระราชหฤทัยให้ทรงกำกับกรมช่างสิบหมู่ในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนราชสีหวิกรม พระเจ้าลูกยาเธอในรัชกาลที่ ๓ โปรดเกล้าฯ ให้มาครองวังหน้าพระลาน วังตะวันตก ทรงกำกับกรมช่างศิลป์และกรมช่างสิบหมู่ในสมัยรัชกาลที่ ๔

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ ต่อมาคือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ มาประทับ ณ วังถนนหน้าพระลาน วังตะวันตกเป็นพระองค์สุดท้าย สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงเชี่ยวชาญในงานช่างทุกสาขา ทั้งด้านสถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ตรียางคศิลป์ และงานออกแบบ ดังที่นักวิชาการศิลปะในสมัยหลังสุดตีพระอัจฉริยภาพให้ทรงเป็น "นายช่างใหญ่แห่งกรุงรัตนโกสินทร์" และถวายพระสมัญญาด้วยความเคารพว่า "สมเด็จพระครู" วังถนนหน้าพระลาน วังตะวันตกในช่วงที่สมเด็จพระครูประทับนานถึง ๖๔ ปี มีนามเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "วังท่าพระ" เป็นวังท่าพระที่ผู้คนทั่วไปรำลึกถึงในฐานะที่เป็นสัญลักษณ์ของงานช่างศิลปกรรมชั้นสูง

สุดท้ายขออภัยรับสั่ง ม.จ. ดวงจิต จิตรพงศ์ ทรงเล่าไว้ในบทความวังท่าพระตั้งแต่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์เสด็จประทับ ซึ่งเป็นภาพวังท่าพระที่กระฉ่างชัดเนื่องด้วยพระภารกิจของผู้มาครองวัง ตอนหนึ่งดังนี้

"วังท่าพระนี้ดูมีขนาดใหญ่เกี่ยวกับช่างเสียจริงๆ เจ้านายที่เคยประทับอยู่ที่วังนี้ ทรงเป็นช่างและรับราชการทางช่างเสียเป็นส่วนใหญ่ เมื่อทรงทำการช่างใดๆ ก็มักจะเรียกช่างมาทำที่วังเพื่อจะได้ทรงควบคุมได้ถนัด..."

ดังนั้นเมื่อราชสกุล "จิตรพงศ์" ในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ อนุญาตให้มหาวิทยาลัยศิลปากรมีโอกาสได้ใช้ประโยชน์จาก "วังท่าพระ" เพื่อการศึกษาด้านศิลปะของนักศึกษาและกรมศิลปากรได้รับพระบรมราชานุญาตให้ใช้วังหน้าพระลานวังตะวันออกและวังกลางเป็นที่ทำการ ซึ่งกรมศิลปากรก็มีการฝึกในการอนุรักษ์สืบทอดศิลปวัฒนธรรมของชาติ เช่นเดียวกัน

การจัดงานเฉลิมฉลองโครงการ "วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างสิบหมู่ ๒๐๐ ปี" ของมหาวิทยาลัยศิลปากรร่วมกับกรมศิลปากรในครั้งนี้ จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง และขออำนวยการให้ประสบผลสำเร็จตามที่ตั้งเจตจำนงไว้ทุกประการ

(นายเกรียงไกร สัมปชวลิต)
อธิบดีกรมศิลปากร

มหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งอยู่ในวังท่าพระมานานกว่า ๖๐ ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นปีที่วังท่าพระและช่างสิบหมู่มีอายุครบ ๒๐๐ ปี ในวาระนี้หมายถึงกรมช่างสิบหมู่ซึ่งมีพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ทรงดำรงตำแหน่งเจ้ากรมฯ ส่วนใหญ่ประทับที่วังท่าพระ สืบทอดกันมาตั้งแต่เริ่มสร้างวังในสมัยรัชกาลที่ ๑ จนกระทั่งถึงสมัยของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ซึ่งพระองค์ได้รับการถวายพระนามว่า "สมเด็จพระช่าง" สื่อความหมายว่าทรงรอบรู้ศิลปวิทยาและวัฒนธรรมยิ่งนักประทับอยู่ ณ วังท่าพระ เป็นพระองค์สุดท้าย ก่อนมาเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยทางศิลปะและวัฒนธรรมอันหมายรวมไปถึงงานศิลปะทั้งหลายซึ่งล้วนแล้วเป็นส่วนหนึ่งของงานช่างสิบหมู่ การสืบทอดศิลปะงานช่างสิบหมู่ของวังท่าพระจากเริ่มต้นในสมัยรัชกาลที่ ๑ จนถึงปัจจุบัน นับเป็นตำนานของศิลปะของรัตนโกสินทร์โดยแท้

ในวาระนี้ศิษย์เก่าและศิษย์ปัจจุบันของมหาวิทยาลัยศิลปากรซึ่งถึงคุณค่าของวิชาช่างศิลปะที่ได้รับการประสิทธิ์ประสาทจากสถาบันแห่งนี้ ทำให้ทุกๆ ท่านที่สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรมีความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตการงานของตน ทุกๆ ท่านน้อมรำลึกถึงพระคุณและวิชาการที่ได้รับจากสถาบัน พร้อมทั้งจะดำรงไว้และสืบทอดวิชาต่างๆ จากรุ่นสู่รุ่น

เสริมรัตน์ สุธีวงศ์

(นางเสริมรัตน์ สุธีวงศ์)

นายกสมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยศิลปากร

Rama IX Art Museum Foundation

ประตูวังท่าพระ มหาวิทยาลัยศิลปากรในปัจจุบัน สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงออกแบบกำแพง ประตูป้อมเชิงเทียน
ภาพถ่ายโดย ดร. สุเมธ ชุมสาย ณ อยุธยา ช่วงปี พ.ศ. ๒๕๑๗

คำนำ

นับตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชทรงสถาปนากรุงเทพฯ เป็นราชธานี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างวังขึ้นทางทิศเหนือของพระบรมมหาราชวัง ๓ วัง ได้แก่ วังถนนหน้าพระลาน วังตะวันออก วังกลาง และวังตะวันตก หรือที่เรียกว่าวังท่าพระ เพื่อเป็นที่ประทับของพระเจ้าลูกเธอและพระเจ้าหลานเธอหลายพระองค์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่องานราชการของไทย

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช วังตะวันตกเคยเป็นที่ประทับของเจ้าฟ้ากรมขุนภานุรัตนราชธิดา (เจ้าฟ้าหมื่น) พระโอรสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและสมเด็จพระเจ้าผดุง (ฉิมใหญ่) พระธิดาในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช

ต่อมาในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานวังตะวันตกให้เป็นที่ประทับของพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ ซึ่งต่อมาเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติเป็นพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๓ ทรงพระราชทานวังนี้ให้เป็นที่ประทับแต่พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าลักขณานุคุณ และพระราชทานต่อให้พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้าชุมสาย (ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นกรมขุนสหัสวิกรม ในสมัยรัชกาลที่ ๔)

รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานวังตะวันตกให้เป็นที่ประทับแก่กรมหมื่นอดุลยลักษณสมบัติ พระเจ้าลูกยาเธอ ในรัชกาลที่ ๓ จนกระทั่งพระราชทานแก่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ พระองค์ท่านทรงเรียกวังตะวันตกว่า วังท่าพระ เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับประตูท่าพระ ซึ่งสร้างขึ้นแทนประตูท่าช้างที่รื้อไปในรัชกาลที่ ๑ ภายหลังจากการอัญเชิญพระศรีศากยมุนีจากสุโขทัยมาขึ้นที่ท่าช้าง เพื่อนำไปประดิษฐานที่วัดสุทัศนเทพวราราม ชื่อของวังท่าพระจึงเป็นที่รู้จักตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ กรมศิลปากรได้ก่อตั้งกองประณีตศิลปกรรมขึ้น ซึ่งต่อมาตั้งเป็นโรงเรียนประณีตศิลปกรรม โรงเรียนศิลปากร และสถาปนาขึ้นเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๘๖ ในพื้นที่ของวังกลางและวังตะวันออก ส่วนวังตะวันตกหรือวังท่าพระนั้น ได้ถูกปิดลงภายหลังจากที่สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ สิ้นพระชนม์ในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๓ มหาวิทยาลัยศิลปากรได้ติดต่อกับทายาทเจ้าของวังเพื่อขอพระราชทานพระราชนุญาตใช้วังท่าพระ และขอใช้พื้นที่วังจากสายสกุลจิตรพงศ์ในปี พ.ศ. ๒๕๐๗ นับตั้งแต่นั้นมาพื้นที่ของวังถนนหน้าพระลานทั้ง ๓ วัง จึงรวมเข้าด้วยกันภายใต้การบริหารจัดการของมหาวิทยาลัยศิลปากร และกรมศิลปากร

Rama IX Art Museum Foundation

เจ้านายส่วนใหญ่ที่เคยประทับที่วังถนนหน้าพระลาน วังตะวันตก (วังท่าพระ) ทรงกำกับราชการกรมและกระทรวงต่างๆ เช่น กรมตำรวจ ศาลฎีกา กระทรวงการต่างประเทศ กรมพระคลังมหาสมบัติ การท่าเรือ กรมศุลกากร โรงทาน และที่สำคัญที่สุดสำหรับชาวมหาวิทยาลัยศิลปากร คือ กรมช่างสิบหมู่ และกรมโยธาธิการ ทำให้เจ้านายซึ่งเคยประทับอยู่ ณ วังท่าพระ มีโอกาสได้คิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่างๆ ให้เป็นที่ประจักษ์ตั้งแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์จนถึงยุคของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ผู้ริเริ่มการก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากร อาทิ งานออกแบบสถาปัตยกรรม งานศิลปกรรม ศิลปะประยุกต์ และงานประณีตศิลป์ ตลอดจนงานการแสดงและการดนตรี เป็นต้น เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวังท่าพระในฐานะสถาบันศิลปะที่มีบทบาทสำคัญอยู่เคียงคู่กับประวัติศาสตร์ของไทยในยุครัตนโกสินทร์ และหยั่งรากลึกมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังมีบทบาทในการสร้างสรรค์บุคลากรในสายงานศิลปะ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติไว้เป็นจำนวนมาก

ตลอดระยะเวลา ๒๐๐ ปี (พ.ศ. ๒๓๕๒ - ๒๕๕๒) วังท่าพระมิเคยเลือนหายไปจากประวัติศาสตร์ของกรุงรัตนโกสินทร์ ด้วยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม ทำนุบำรุงงานช่างแขนงต่างๆ ของไทย ตลอดจนเป็นสถาบันการศึกษาทางด้านศิลปะชั้นแนวหน้าของประเทศ และสนับสนุนการศึกษาทางด้านศิลปวิทยาการขั้นสูงสืบไป

เนื่องในวาระสำคัญดังกล่าวนี้ มหาวิทยาลัยศิลปากรจึงได้จัดโครงการ “วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างสิบหมู่ ๒๐๐ ปี” ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเทิดพระเกียรติพระบรมวงศานุวงศ์ที่เคยประทับ ณ วังท่าพระ และเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไปให้เห็นคุณค่าของสถานที่ซึ่งมีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม อีกทั้งเพื่อเก็บบันทึกเป็นหลักฐานและข้อมูลที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชาติ ขึ้น โดยกำหนดจัดกิจกรรมต่างๆ ด้านศิลปวัฒนธรรม อาทิ การจัดแสดงนิทรรศการประวัติความเป็นมาและผลงานของเจ้านายที่ประทับอยู่ ณ วังท่าพระ นิทรรศการผลงานศิลปกรรมของศิลปินที่มีชื่อเสียงศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยศิลปากร ในหัวข้อ “วังท่าพระ” การจัดกิจกรรมวิชาการ ได้แก่ การสัมมนา บรรยาย อภิปราย เสวนา ทักษะศึกษา เป็นต้น การจัดทำหนังสือวิชาการที่มีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ การแสดงดนตรีและการแสดงที่เกี่ยวข้อง การจัดทำวีดิทัศน์ การจัดทำของที่ระลึก

ฝ่ายศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยศิลปากร

เพลง กำแพง

ทำนอง เทพทอง เนื้อร้อง สุจิตต์ วงษ์เทศ

๑ ทำช้าง	วังหลวง	วังท่าพระ
ก่อนจะ	มีวัง	ยังเป็นสวน
มีตลาด	บางจีน	มีจีนญวน
สิบอยุธยา	ยาถ้วน	ถึงกรุงธน
๑ ครั้นกรุง	รัตน	โกสินทร์
ฝึกฝน	พื้นดิน	แผ่นดินต้น
ไล่ที่	ทำวัง	ฝั่งชล
จีนชน	ไปสำเพ็ง	นอกนคร
๑ ลาวเขมร	เกณฑ์สร้าง	กำแพงเมือง
ประตูท่า	ช้างเชือก	ชลกระดอน
เรือแพ	นาวา	แน่นสาคร
สัญจร	ขึ้นลง	ตรงท่าช้าง
๑ ครานั้น	เชิญพระ	สัมฤทธิ์ใหญ่
จากเมือง	สุโขทัย	กษัตริย์สร้าง
แพจอด	ทอดหน้า	ท่าช้าง
ประตูเมือง	แคบขวาง	ต้องพังลง
๑ เชิญพระ	ประดิษฐาน	วิหารหลวง
วัดสุทัศน์	ลุล่วง	ดังประสงค์
ซ่อมประตู	ท่าช้าง	ให้ยังยง
คนก็คง	เรียกท่า	พระมุนินทร์
๑ ทำช้าง	มีวัง	เจ้าฟ้าเหม็น
ทรงเป็น	โอรส	เจ้าตากสิน
แล้วเป็นวัง	กรมเจษ	ภูบาลินทร์
สยามินทร์	มอญเจ้า	ฟ้านริศ
๑ สมเด็จครู	เรียกว่า	วังท่าพระ
สืบนาม	อมตะ	ศักดิ์สิทธิ์
เป็นพยาน	มารวิชัย	ภัยพิบัติ
ทองสัมฤทธิ์	ศรีศา	ยมนี่

Rama IX Art Museum Foundation

เพลง กำแพง

ทำนอง เทพทอง เนื้อร้อง สุจิตต์ วงษ์เทศ

๑ ช้าง ช้าง ช้าง
ทุกเย็นเล่นออกวังมา
อาบน้ำริมน้ำ เจ้าพระยา
๑ ช้าง ช้าง ช้าง
สิ้นหวังช้างตายทั้งตัว
ดุจดั่งความชั่ว ทั่วไป

มีช้างวังหลวงวังหน้า
ความช้างต่างหา เล่นน้ำ
ตรงนั้นเรียกว่า ท่าช้าง
เยื้องย่างสูงใหญ่ส่ายหัว
ใบบัวไม่มีด ปิดบัง
ปิดได้ไม่มีด เหมือนช้าง

สารบัญ

หนังสือมหาวิทยาลัยศิลปากรขอพระราชทานกราบทูลเชิญเสด็จพระราชดำเนินทรงเป็นประธานในพิธีเปิดงาน	๖
หนังสือสำนักพระราชพิธีการเสด็จฯ ไปทรงเปิดงาน “วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างศิลป์ใหม่ ๒๐๐ ปี”	๗
สารอธิการบดีมหาวิทยาลัยศิลปากร	๘
สารอธิบดีกรมศิลปากร	๙
สารนายกสมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยศิลปากร	๑๐
คำนำ	๑๒
เพลง ท่าพระ	๑๔
เพลง ท่าช้าง	๑๕

Rama IX Art Museum Foundation

วังถนนหน้าพระลาน	๒๑
สิ่งก่อสร้างในวังท่าพระ	๓๔
วังท่าพระ	๔๘
ช่างศิลป์ใหม่	๕๗
สรุปผลงาน (ด้านศิลปกรรมและงานช่าง) ของเจ้านายที่เคยประทับ ณ วังท่าพระ	๗๔
รายนามศิลปินร่วมโครงการ “วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างศิลป์ใหม่ ๒๐๐ ปี”	๘๔
ผลงานศิลปกรรมศึกษาเก่าศิลปากร หัวข้อ “วังท่าพระ”	๘๕
รายนามคณะกรรมการและอนุกรรมการดำเนินงานโครงการ “วังท่าพระ ศูนย์กลางของช่างศิลป์ใหม่ ๒๐๐ ปี”	๑๓๔

מרכיב

Rama IX Art Museum Foundation